

Anne-Marie J. Verbruggen,
Dierenarts (DVM), Europees
Specialist Oogheelkunde
(ECVO diplomate)

Verwijscentrum Dordrecht,
Medisch Centrum voor
Dieren (MCD) Amsterdam

oogarts@contactoffice.nl

KATTEN ZIJN GEEN KLEINE HONDJES... OOK WAT DE OGEN BETREFT!

Maakt leeftijd uit?

Het verschil tussen katten en honden is al bij de jonge katten en pup zichtbaar en wordt beïnvloed door het gedrag van beide diersoorten in de eerste maanden. Jonge pups zijn heel nieuwsgierig en zijn niet bang om alles met hun neus te bestuderen, ook de kat van de familie of van de burens. Meestal vinden katten dit niet zo fijn en kunnen uithalen, richting neus, en erger nog de ogen! Kittens blijven langer binnen, spelen met hun nestgenoten en moeder, lijken voorzichtiger te zijn, waardoor een cornea perforatie ten gevolge van een kattenkrab of tak vrij zeldzaam zal zijn. Volwassen katten en voornamelijk katers, die hun territorium moeten verdedigen, hebben een verhoogd risico op een trauma aan het hoornvlies ten gevolge van een nagel van een andere kat.

Daarentegen zijn kittens heel gevoelig voor Herpes infecties en neonatale slijmvliesontstekingen. FHV-1 (Feline Herpes Virus 1) is een wijd verspreid virus binnen de kattenpopulatie en kan in sommige gevallen vrij ernstige gevolgen hebben. Bij de kittens zal een FHV-1 ooginfectie vaak geassocieerd zijn met niezen en neusuitvloeiing. Het virus verspreidt zich via direct contact tussen dieren, via de lucht of van de moeder naar de kittens. Het virus infecteert de oppervlakkige laag (epitheel) van de luchtwegen en slijmvliezen (conjunctiva), soms ook de cornea of het hoornvlies. Door het afsterven van de beschadigde cellen, in combinatie met een sterke ontstekingsreactie met of zonder bacteriële infectie, kan een heftige ooguitvloeiing ontstaan met een sterke zwelling van de slijmvliezen en pijnlijkheid die zich uit met het dichtknijpen van de oogleden. Pijnlijke katten zullen ook slomer worden en minder willen eten. Wondjes kunnen ontstaan in de slijmvliezen en het hoornvlies. Deze wondjes gaan aan elkaar "plakken" en verklevingen vertonen als littekens. Soms beperkt het zich tot verklevingen in de traanbuis en in de nasale ooghoek met een traanstreep als gevolg. Soms zijn de verklevingen aanwezig over het hele oog, de slijmvliezen bedekken het hoornvlies en de oogleden zijn hierdoor vervormd (symblepharon). Het oog is dan blind. In de meest ernstige gevallen, kan een ulceratie van de cornea geïnfecteerd raken door bacteriën en tot perforatie (en verlies) van de oogbol leiden.

Het vaccineren tegen FHV-1 geeft maar een tijdelijke en beperkte immuniteit. In enkele gevallen kan het vaccin zelfs een aanwezige infectie verergeren. Eens geïnfecteerd door het FHV-1 virus, zal een kat het virus altijd behouden en deze kan regelmatig (ten gevolge van stress situaties, gebruik van medicijnen zoals cortisone of ziektes en operaties) weer "wakker" worden met een slijmvliesontsteking of ulceraties van de cornea als gevolg. De terugvallen bij volwassen katten zijn vaker minder ernstig als de eerste infectie bij de katten.

In heel zeldzamen gevallen kunnen honden een conjunctivitis ontwikkelen, nog voor dat de oogleden open gaan. Ook al ziet het heel ernstig uit, is er minder kans op verklevingen van de slijmvliezen aan elkaar of aan het hoornvlies.

Een verkeerde stand van de oogleden (entropion) of distichiasis worden heel zeldzaam gezien bij katten, of dan tgv verlies van het vetkussen bij oudere katten of ernstige ziekte of terugtrekken van de oogbol tgv een chronische irritatie van het hoornvlies. Afwijkingen van de traanfilm kwantiteit of kwaliteit zijn ook heel zeldzaam bij katten (droge ogen, opbrekende traanfilm), zoals een prolaps van de traanklier van het derde ooglid ("cherry eye").

Zoals in het eerste hoofdstuk vermeld werd, is het FHV-1 virus verantwoordelijk voor heel veel oogklachten bij de kat. Een chronische ulceratie van het hoornvlies veroorzaakt door dit virus, kan bij volwassen katten een sequester vormen, een roestkleurige tot een donkerzwarte vlek in het hoornvlies, een ophoping van necrotisch weefsel en pigmenten met of zonder groei van bloedvaten. Een sequester kan ook het gevolg zijn van chronische irritatie door uitdroging bij kortneuzige katten met een afwijkende knipperreflex of slechte verspreiding van de traanfilm, als gevolg van haren tegen de cornea (door een verkeerde stand van de oogleden), een slechte behandeling van een ulceratie van de cornea (curettage van een chronisch ulcus cornea) of gebruik van cortisone druppels of zalf. Een sequester zal heel zelden vanzelf verdwijnen en moet chirurgisch verwijderd worden, omdat de risico's op bacteriële infectie en perforatie aanwezig zijn.

Een chronische irritatie door bijvoorbeeld een entropion, zal bij honden een ulceratie veroorzaken, maar nooit een sequester. Een pigmentatie van het hoornvlies kan ontstaan, voornamelijk bij kortneuzige honden, in de nasale ooghoek. Het gaat dan hier

niet om dood weefsel, maar om overmatige productie van pigmenten in anders nog goed leefbare epitheelcellen.

Ook specifiek voor katten is een ontstekingsreactie van het hoornvlies, gekenmerkt door een ophoping van witte of roze verdikkingen en bloedvaten. Meestal beperkt zich deze aandoening tot één oog en hoewel het heel dramatisch kan uitzien, valt de pijn initieel reuze mee. Omdat deze ontstekingsreactie niet goed te onderscheiden is van een bacteriële ulceratieve infectie van het hoornvlies, is het heel belangrijk om een goede diagnose te stellen. De behandeling van deze eosinofiele keratitis staat helemaal in tegenstelling tot een ulceratieve bacteriële of lytisch ulcus cornea. Hier zou het FHV-1 virus ook weer een rol in kunnen spelen.

Ophopingen van bloedvaten en granulatiweefsel bij honden worden veroorzaakt door overmatige littekenvorming na een ulcus cornea of bij Herder types bij de ziekte "pannus", tgv een overgevoeligheid aan UV stralen.

De ontstekingsreacties in het oog, regenboogvliesontsteking of uveitis genoemd, worden bij katten voornamelijk veroorzaakt door infectieuze verwekkers, zoals o.a. katten aids (FIV), FIP (peritonitis), leucose (FeLV) of toxoplasma. Soms is de uveitis dan eerste aanwijzing van een systemische infectie bij de kat. Meestal is de uveitis dan aanwezig in beide ogen. Geadviseerd wordt dus om een bloedonderzoek te verrichten om mogelijke oorzaken van de ontsteking te vinden, ook al kunnen vele virussen niet vastgesteld worden in het bloed.

Vaak spreekt men ook over een idiopatische uveitis, met typische veranderingen in het regenboogvlies. Dit type ontsteking is chronisch, kan langdurig onderdrukt worden door middel van ontstekingsremmers, maar leidt heel vaak tot veranderingen van de lens in staar (cataract), veroorzaakt de verplaatsing van de lens in het oog (lens luxatie) en uiteindelijk tot een verhoging van de druk in het oog (glaucoom) leiden.

Omdat honden vaker mee reizen, kunnen infectieuze ziektes zoals leishmania, een uveitis veroorzaken. De meest voorkomende oorzaken voor uveitis bij honden zijn traumatisch (stomp of perforerend trauma aan de cornea of sclera) of tgv de groei van een primaire tumor of een uitzaaiing van een systemische tumor.

Het regenboogvlies kan bij katten veranderingen in kleur en structuur vertonen. Een ophoping van bruine of zwarte vlekken (pigmenten) in het weefsel kan met de leeftijd langzaam verergeren en in sommige gevallen ontaarden in kwaadaardige kankercellen of een melanoom. Een melanoom kan uitzaaien naar de longen en lever, ook jaren na het verwijderen van het oog. Omdat de progressie van pigmenten (melanosis) tot melanoom niet altijd makkelijk herkenbaar is, is het heel belangrijk om regelmatig de druk in het oog te laten meten en met een ophthalmoscoop (een microscoop om het oog te onderzoeken) de geringe veranderingen in de structuur in de gaten te houden. Honden vertonen regelmatig een iris cyste, maar ook plaatselijke veranderingen van kleur, zoals bij katten. Deze zijn meestal onschuldig. Als de iris verdikt en vervormd raakt, met of zonder verschijnselen van uveitis, dan gaat het om een iris melanoom. Ook al zijn uitzaaiingen heel zeldzaam, moet het oog toch op tijd verwijderd worden. Katten op leeftijd blijken vaker te lijden aan een hoge bloeddruk dan oudere honden. Een hoge bloeddruk veroorzaakt een ophoping van vocht achter het netvlies, waardoor het los kan laten van het onderliggende vaatvlies, met blindheid tot gevolg. De eerste tekenen in het oog worden vaak onderschat, zoals stuwing van de bloedvaten van het regenboogvlies, puntbloedingen voor de lens of in het netvlies. Hoge bloeddruk wordt veroorzaakt door chronisch nierfalen of een te snel werkende schildklier (hyperthyroidie). Het wordt sterk aangeraden om katten ouder dan 10 jaar te laten onderzoeken om blindheid te voorkomen (bloeddrukmeting, hartauscultatie en bloedonderzoek).

Oudere honden zijn meer vatbaar voor ooglidgezwellen, meestal goedaardige adenomen van de meibomse klieren. Omdat deze het oog kunnen raken en voor irritatie en ulceraties kunnen zorgen, moeten ze chirurgisch verwijderd worden. Oude honden lijden ook meer onder een vermindering van zicht tgv een sterke lenssclerose of ouderdomstaar.

Een ander, groot, verschil tussen honden en katten, is hun reactie op de behandelingen. Een lytisch ulcus kan heel goed en heel snel genezen bij katten en veel meer energie en toewijding vragen bij honden, omdat de cornea van katten een veel betere genezingscapaciteit heeft. Gelukkig, want katten zijn niet altijd de beste patiënten als het om de behandeling gaat. Katten hebben soms de neiging om dagen te verdwijnen, het zij buiten of onder de bank, om niet behandeld te worden! Heel vaak stoppen ze

ook met eten en drinken, als een kraag geplaatst moet worden, om beschadigingen aan het oog door krabben te voorkomen.

Katten tonen ook vaak pas laat in het ziekteproces, dat er iets niet goed is en vele processen zijn chronisch en hebben een systemische oorzaak.

Verdere literatuur

- Maggs DJ, Miller PE, Ofri R (editors): Slatter's Fundamentals of Veterinary Ophthalmology, 4th ed. Saunders Elsevier. 2088
- Gelatt KN (editor): Veterinary Ophthalmology, 4th ed. Blackwell Publishing. 2077
- Stades FC, Boevé MH, Neumann W, Wyman M. Praktijkgerichte oogheelkunde voor de Dierenarts, 1ste uitgave, Schlütersche Verlaganstalt. 1996